

Tlačová správa

z agentúry EÚ pre drogy v Lisabone

EURÓPSKA SPRÁVA O DROGÁCH 2023: HLAVNÉ BODY

Väčšia rozmanitosť ponuky a užívania drog vytvára pre Európu nové výzvy

(16. 6. 2023, LISABON – **EMBARGO 12.00 hod. Lisabon | 13.00 hod. Brusel/SEČ**) Väčšia rozmanitosť ponuky a užívania drog vytvára nové výzvy pre protidrogovú politiku a zdravotnú starostlivosť v Európe. To je jeden z problémov, na ktoré dnes upozorňuje **Agentúra EÚ pre drogy (Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť, EMCDDA)**, keď vydáva svoju **Európsku správu o drogách 2023: Trendy a vývojové zmeny** v Bruseli ⁽¹⁾. Správa prináša najnovší prehľad drogovej situácie v Európe, pričom skúma kľúčové trendy a objavujúce sa hrozby.

Dostupnosť drog zostáva vysoká pre všetky typy látok a rozsah a zložitosť výroby nezákonných drog v Európe naďalej rastie. Ľudia, ktorí užívajú drogy, sú v súčasnosti vystavení väčšej škále psychoaktívnych látok, často s vysokou účinnosťou a čistotou. Keďže sa môžu predávať vo forme podobne vyzerajúcich práškov alebo tabletiiek, spotrebiteľia nemusia vedieť, čo užívajú. V správe sa zdôrazňuje potreba účinných stratégií oznamovania rizík s cieľom upozorniť spotrebiteľov na poškodenie zdravia spojené s novými látkami, liekovými interakciami a výrobkami s vysokou účinnosťou.

Analýza zahŕňa širokú škálu nelegálnych drog, od opioidov a stimulantov po nové kanabisové výrobky a disociatívne drogy (napr. ketamín). Poskytuje tiež aktuálne informácie o nových psychoaktívnych látkach (NPS), ktoré v Európe naďalej predstavujú ohrozenie verejného zdravia. V roku 2022 bolo prostredníctvom systému včasného varovania EÚ (EWS) po prvýkrát nahlásených 41 nových liekov, čím sa celkový počet NPS monitorovaných EMCDDA zvýšil na 930.

Európska komisárka pre vnútorné záležitosti Ylva Johansson hovorí: „Organizovaný zločin spojený s drogami predstavuje pre spoločnosť veľkú hrozbu a som hlboko znepokojená, že látky, ktoré sa dnes v Európe konzumujú, môžu zdravie poškodzovať omnoho viac ako v minulosti. *Európska správa o drogách za rok 2023* opisuje, ako členské štáty zachytávajú rekordné množstvá nelegálnych drog. Moje nedávne návštevy európskych námorných prístavov a Latinskej Ameriky upozornili na to, že obchodníci s drogami naďalej infiltrujú dodávateľské reťazce, využívajú pracovníkov a násilím a korupciu negatívne ovplyvňujú komunity. Je veľmi dôležité, aby EÚ spolupracovala s tretími krajinami v celosvetovom boji proti obchodovaniu s drogami. Takisto je načase, aby EMCDDA dostalo silnejší mandát a medzinárodnú úlohu s cieľom držať krok s týmto rozvíjajúcim sa drogovým problémom.“

V správe sa zdôrazňuje potreba zlepšenia forenzných a toxikologických údajov s cieľom lepšie pochopiť hrozby vyplývajúce z nových a silných syntetických látok, zmesí drog, pozmeňovaných látok, meniacich sa trhov s drogami a modelov užívania. Agentúra v rámci svojho nového mandátu v roku 2024 spustí európsku sieť forenzných a toxikologických laboratórií s cieľom posilniť kapacitu v tejto oblasti ⁽²⁾.

Riaditeľ EMCDDA Alexis Goosdeel vraví: Tohtoročná správa nám dôrazne pripomína, že s problémami s nelegálnymi drogami sa možno stretnúť v celej našej spoločnosti. Zhrniem to vetou: *Kdekoľvek, čokoľvek, ktokoľvek*. Zaužívané nelegálne drogy sú v súčasnosti široko dostupné a stále sa objavujú nové účinné látky. Na trhu s drogami sa môže objaviť takmer všetko, čo má psychoaktívne vlastnosti, často nesprávne označené alebo v zmesiach. To je dôvod, prečo nelegálne drogy môžu postihnúť všetkých, či už priamo prostredníctvom užívania alebo nepriamo, prostredníctvom ich vplyvu na rodiny, komunity, inštitúcie a podniky. Zároveň čoraz

viac vystavujú našich občanov násilii súvisiacemu s drogami a jeho dôsledkom. Dnes upozorňujeme na výzvy, ktoré predstavujú stimulanty, syntetické drogy a nové výrobky z kanabisu. Je veľmi dôležité, aby sme zintenzívnili forenzné a toxikologické testovanie s cieľom lepšie odhaliť objavujúce sa hrozby a chrániť verejné zdravie. Musíme tiež viac investovať do služieb, ktoré v súčasnosti musia uspokojovať rozmanitejšie a komplexnejšie potreby.“

Vývoj novej politiky v súvislosti s kanabisom na zložitom trhu

Rozsah politík týkajúcich sa konopy v Európe sa postupne rozširuje a v súčasnosti zahŕňa nielen kontrolu nelegálnej konopy, ale aj na reguláciu kanabisu a kanabinoidov na terapeutické a iné účely (napr. kozmetické prípravky, potraviny).

V súčasnosti päť členských štátov EÚ (**Česko, Nemecko, Luxembursko, Malta a Holandsko**) plus **Švajčiarsko** zavádzajú alebo plánujú zaviesť nové prístupy k regulácii ponuky kanabisu na rekreačné účely. Tieto zmeny načrtnuté v správe zdôrazňujú potrebu investovať do monitorovania a hodnotenia s cieľom plne pochopiť ich vplyv na verejné zdravie a bezpečnosť⁽³⁾.

Kanabis je naďalej najčastejšie užívanou nelegálnou drogou v Európe. Odhaduje sa, že v minulom roku užilo kanabis približne 8 % (22,6 milióna) dospelých Európanov (15 – 64 rokov). V roku 2021 dosiahlo množstvo kanabisovej živice (816 ton) a rastlinného kanabisu (256 ton), ktoré boli zaistené v EÚ, najvyššiu úroveň za posledných desať rokov, čo naznačuje vysokú dostupnosť tejto drogy. Odhaduje sa, že v Európe v roku 2021 nastúpilo na nejakú formu protidrogovej liečby pre problémy súvisiace s užívaním kanabisu 97 000 klientov.

Nové kanabisové výrobky predstavujú hrozbu pre verejné zdravie. Niektoré produkty predávané na nelegálnom trhu, napríklad prírodný kanabis, môžu byť zmiešané so silnými **syntetickými kanabinoidmi**, čím vzniká riziko otravy. Vysokoúčinné extrakty a jedlé látky sa spájajú s akútnymi otravami na oddeleniach urgentného príjmu v nemocniciach.

V roku 2022 sa **hexahydrokanabinol (HHC)** stal prvým semisyntetickým kanabinoidom hláseným v EÚ. Táto látka bola identifikovaná v dvoch tretinách členských štátov a v niektorých štátoch EÚ sa predáva ako „legálna“ alternatíva kanabisu⁽⁴⁾. Od októbra 2022 je HHC predmetom intenzívneho monitorovania v rámci systému včasného varovania EÚ (**EWS**) s cieľom lepšie pochopiť potenciálne riziká pre Európu.

Rekordné záchyty kokaínu a rastúce obavy z užívania syntetických stimulantov

Obchodovanie s veľkými objemami kokaínu cez európske námorné prístavy v komerčných kontajneroch v súčasnosti vedie k vysokej dostupnosti tejto drogy. Existujú obavy, že táto situácia môže prispieť k zvýšenému užívaniu kokaínu, poškodzovaniu zdravia a drogovej kriminalite.

V roku 2021 členské štáty EÚ zadržali rekordných 303 ton kokaínu. **Belgicko** (96 ton), **Holandsko** (72 ton) a **Španielsko** (49 ton) zachytili takmer 75 % celkového zachyteného množstva. Z predbežných údajov za rok 2022 vyplýva, že množstvo kokaínu zachyteného v Antverpách, druhom najväčšom námornom prístave v Európe, vzrástlo z 91 ton v roku 2021 na 110 ton. Dôkazy naznačujú, že organizované zločinecké skupiny sa čoraz viac zameriavajú aj na menšie prístavy v iných krajinách EÚ, ako aj v krajinách hraničiacich s EÚ. Nezákonná výroba kokaínu v EÚ nadobúda čoraz väčší význam, pričom v roku 2021 bolo zrušených 34 kokaínových laboratórií (23 v roku 2020), z ktorých niektoré boli veľkokapacitné.

Kokaín je najčastejšie užívanou nelegálnou stimulačnou drogou v Európe, ktorú v minulom roku užilo približne 1,3 % (3,7 milióna) dospelých Európanov (15 – 64 rokov). V roku 2021 išlo o najbežnejšiu látku spojenú s prejavmi akútnej otravy na pohotovostných oddeleniach nemocníc, ktorá sa spomínala v 27 % prípadov. Existujú tiež určité náznaky, že injekčné užívanie kokaínu a užívanie cracku sa v niektorých krajinách stáva bežnejším medzi marginalizovanými skupinami, čo si vyžaduje rozšírenie opatrení na znižovanie škôd. Odhaduje sa, že v roku 2021 bolo evidovaných 7 500 záznamov o ošetrovaní v súvislosti s crackom.

Širšia rozmanitosť syntetických stimulantov, ktoré sú v súčasnosti dostupné na nezákonnom trhu, zvyšuje riziká pre zdravie verejnosti. V minulosti bol amfetamín najčastejšie používaným syntetickým stimulantom

v Európe. Existujú však náznaky, že tak metamfetamín, ako aj **syntetické katinóny** v súčasnosti prispievajú k celkovým problémom so stimulanciami v Európe výraznejšie ako v minulosti.

V správe sa tiež uvádza, že stimulanty sa v súčasnosti častejšie podávajú injekčne, niekedy v kombinácii s heroínom alebo inými opioidmi. Pochopenie poškodení spojených s meniacami sa spôsobmi injekčného užívania drog bude kľúčom k navrhnutiu intervencií, ktoré znižujú škody spojené s týmto správaním.

Potenciálne zdravotné riziká menej známych látok

Ketamín, ktorý sa v medicíne používa ako anestetikum a liek proti bolesti, sa v niektorých prostrediach stal rozšírenejšou rekreačnou drogou. Bežne sa šnupa a niekedy sa pridáva do iných zmesí liekov, vrátane práškov a tabliet MDMA. Dlhodobí užívatelia ketamínu môžu mať zdravotné problémy (napr. poškodenie močového mechúra).

Nárast rekreačného užívania oxidu dusného (tzv. plynu smiechu) v niektorých častiach Európy vyvoláva obavy o zdravie. Nedávny prieskum **EMCDDA** ⁽⁵⁾ poukázal na riziká spojené s touto drogou, ktorá sa teraz zdá byť dostupnejšia, lacnejšia a obľúbenejšia medzi niektorými mladými ľuďmi. Tieto riziká môžu zahŕňať otravy, popáleniny a poranenia pľúc a v niektorých prípadoch dlhodobého používania poškodenie nervov. Existuje silný argument pre to, aby sa touto látkou vo svojej práci zaoberali služby drogovej prevencie a znižovania škôd. Regulačné prístupy k predaju a používaniu tejto látky sa v jednotlivých krajinách líšia.

Dnešná správa sa tiež zaoberá rastúcim záujmom o terapeutický potenciál psychedelických látok. Hoci existuje sľubný výskum potenciálu týchto látok pri liečbe rôznych duševných porúch, správa upozorňuje na riziko neregulovaných programov prevádzkovaných v rámci EÚ a inde. Rastúci záujem o túto tému môže podporiť väčšie experimentálne používanie týchto látok bez lekárskej podpory, čo potenciálne ohrozuje niektorých zraniteľných jednotlivcov.

Problémy s opioidmi v Európe sa rozvíjajú

Heroín zostáva najčastejšie používaným nelegálnym opioidom v Európe, ale v niektorých oblastiach rastú aj obavy z používania syntetických opioidov. Mnohé syntetické opioidy sú veľmi účinné a predstavujú riziko otravy a smrti. Na výrobu tisícov dávok sú potrebné len malé množstvá, vďaka čomu sú pre organizované zločinecké skupiny potenciálne lukratívnejšou látkou.

Na európskom drogovom trhu sa naďalej objavujú nové nekontrolované syntetické opioidy, pričom od roku 2009 bolo identifikovaných celkovo 74 opioidov. V posledných rokoch bola väčšina novo identifikovaných opioidných látok nahlásených do systému **EWS** vysoko účinnými **benzimidazolovými** (nitazénovými) opioidmi. V porovnaní so **Severnou Amerikou** zohrávajú nové syntetické opiáty (napr. deriváty fentanylu a nitazény) v súčasnosti relatívne malú úlohu na celkovom európskom trhu s drogami, hoci v niektorých krajinách predstavujú významný problém.

Nové syntetické opioidy (vrátane benzimidazolov a derivátov fentanylu) sa spájajú s nárastom úmrtí z predávkovania v **pobaltských krajinách**. V **Estónsku** sa našli nové syntetické opioidy v zmesiach obsahujúcich benzodiazepín a sedatívum pre zvieratá **xylazín**. Tieto kombinácie, známe ako „**benzo-dope**“ a „**tranq-dope**“, boli spojené s úmrtiami v dôsledku predávkovania v **Severnej Amerike**. Správa uvádza: „... aj keď sú problémy v tejto oblasti v súčasnosti relatívne obmedzené, táto skupina látok predstavuje hrozbu s potenciálom výraznejšieho vplyvu na európske zdravie a bezpečnosť v budúcnosti.“

Zdá sa, že dostupnosť heroínu je v súčasnosti stále vysoká. Množstvo heroínu zaisteného členskými štátmi EÚ sa v roku 2021 viac ako zdvojnásobilo na 9,5 tony, zatiaľ čo **Turecko** zadržalo rekordných 22,2 tony. Takmer všetok heroín spotrebovaný v Európe pochádza z **Afganistanu**, kde Taliban v apríli 2022 oznámil zákaz pestovania opiového maku. Hoci je ešte príliš skoro na to, aby sa dalo povedať, ako zákaz ovplyvní európsky trh s heroínom, existujú obavy, že akýkoľvek nedostatok v dostupnosti tejto drogy by mohol byť spojený so zvýšením ponuky syntetických opioidov a dopytu po nich.

Predseda správnej rady EMCDDA Franz Pietsch na záver uviedol: „Dnešná správa je dôležitým zdrojom pre získanie strategického prehľadu o európskej drogovej situácii a jej dôsledkoch pre zdravie verejnosti

a bezpečnosť. Zverejnenie správy prichádza v zásadnom čase, keďže sa EMCDDA pripravuje na nový mandát a novú budúcnosť. Tešíme sa na realizáciu tejto sľubnej novej misie, v rámci ktorej agentúra rozšíri svoje monitorovacie kapacity, posilní pripravenosť EÚ a pomôže rozvíjať kompetencie na lepšie zásahy v oblasti drog."

(¹) Viac informácií o *Európskej správe o drogách 2023*, pozri:

https://www.emcdda.europa.eu/event/2023/06/launch-event-european-drug-report-2023_en.

Správa popisujúca drogovú situáciu do konca roka 2022, na základe údajov z roku 2021 a, ak sú k dispozícii, z roku 2022.

(²) V roku 2024 sa EMCDDA stane Agentúrou Európskej únie pre drogy (EUDA) s rozšíreným mandátom.

(³) https://www.emcdda.europa.eu/publications/faq/cannabis-laws-europe-questions-and-answers-for-policy-making_en

(⁴) https://www.emcdda.europa.eu/news/2023/new-cannabinoid-hhc-spotlight-market-evolves_en

(⁵) https://www.emcdda.europa.eu/news/2022/11/no-laughing-matter-new-report-shows-rise-recreational-use-nitrous-oxide_en